

Dr. Palágyi Tivadar

EGY ÉRDEKES DÖNTÉS A SZÁMÍTÓGÉPPEL MEGVALÓSÍTOTT TALÁLMÁNYOK SZABADALMAZHATÓSÁGÁVAL KAPCSOLATBAN

Az Európai Szabadalmi Hivatal Műszaki Fellebbezési Tanácsának 2004. április 21-én hozott T 258/03 sz. döntése iránymutatónak tekinthető a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságával kapcsolatban, tehát egy olyan területen, amely az utóbbi években az érdeklődés homlokterében állt annak következtében, hogy az ilyen tárgyú irányelv tervezetét a mai napig nem sikerül elfogadtatni az Európai Parlamenttel.

A döntés alapját az 1996. szeptember 4-i, japán elsőbbséggel benyújtott, 97 306 722.6 sz. európai szabadalmi bejelentésnek az elővizsgálati osztály által történt elutasítása ellen benyújtott fellebbezés képezte. A bejelentés egy holland típusú árverési eljárásra (1. igénypont) és annak lefolytatására szolgáló berendezésre (2. igénypont) vonatkozott. Az 1. igénypontot azzal az indoklással utasították el, hogy üzleti módszerre vonatkozik, amely az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) 52. szakaszának (2) és (3) bekezdése alapján nem tekinthető találmánynak. A berendezésre vonatkozó 2. igénypontot arra hivatkozva utasították el, hogy az igényelt tárgy az eljárási igénypontnak felel meg. További elutasítási alapként hivatkozott az elővizsgálati osztály határozata arra, hogy az igényelt tárgyak nem alapszanak feltalálói tevékenységen.

A bejelentő a fellebbezéssel új igénypontosorozatot nyújtott be. A főkérelem 1. igénypontjának szövege a következő volt:

„Automatizált árverési eljárás, amelyet egy szerverszámítógépen futtatunk le, és amely a következő lépésekből áll:

- a) információk továbbítása egy hálózaton egy elárverezendő termékről számos kliensszámítógépre, ahol minden egyes kliensszámítógép egy ajánlattevőhöz tartozik;
- b) az említett termék vételére vonatkozó számos ajánlat fogadása, amelyek egy kívánt árat és, konkurencia esetén, egy legmagasabb árat tartalmaznak, és amelyek a kliensszámítógépek sokaságától a hálózaton keresztül beérkeznek;
- c) az egyes ajánlattevők beérkezett ajánlati információinak tárolása a szerverszámítógépen;
- d) egy aukciós ár rögzítése;
- e) a szerverszámítógépen tárolt ajánlatinformációk alapján annak megállapítása, hogy van-e olyan ajánlattevő, akinek a kívánt ára megfelel az aukciós árnak vagy azt meghaladja;
- f) ha az e) lépésben nem lehet ajánlattevőt megállapítani, az aukciós ár csökkentése, és az e) lépés megismétlése;
- g) ha az e) lépésben egynél több ajánlattevőt állapítunk meg, a szerverszámítógépen tárolt ajánlati információk segítségével annak megállapítása, hogy az aukciós ár egynél több aján-

lattevő számára alatta marad-e a kívánt árnak vagy annak megfelel, úgyhogy konkurencia esete forog fenn;

h) konkurencia esetén az aukciós ár emelése egy előre meghatározott összeggel;

i) annak az ajánlattevőnek a kizárása, akinek az árajánlata alacsonyabb a megemelt aukciós árnál, és az ajánlati információk segítségével a másik vagy további ajánlattevő(k) meghatározása;

j) annak megítélése, hogy az *i)* lépésben meghatározott ajánlattevő(k) számára konkurencia esete forog-e fenn;

k) a *h)*, *i)* és *j)* lépés megismétlése és a megmaradó ajánlattevőnek nyertesként való meghatározása, ha a *j)* lépésben nem forog fenn konkurencia esete; és

l) ha a *g)* lépésben nem forog fenn konkurencia, a megmaradó ajánlattevőnek nyertesként való meghatározása.”

A főkérelem szerinti 3. igénypont számítógéppel vezérelt árverési berendezésre vonatkozó önműködő aukció lefolytatásához, hálózaton keresztül, olyan ajánlattevők sokaságával, akik kliensszámítógépek megfelelő sokaságát használják. A berendezésre az jellemző, hogy az 1. igénypont végrehajtásához szükséges eszközökkel van felszerelve.

A főkérelem 4. igénypontja olyan számítógépprogramra vonatkozott, amely egy számítógéphálózatban üzemelve kliensszámítógépekkel és egy szerverrel végrehajtja az 1. igénypont szerinti eljárást.

A szabadalmas további jellemzőkkel három segédkérelmet is benyújtott.

Az igénypontok tehát egy árverési eljárásra, egy árverési berendezésre és egy megfelelő számítógépprogramra vonatkoztak, ahol az aukciós eljárás az ajánlati információk, így a kívánt ár és a legmagasabb ár betáplálása után önműködően végbemegy. A holland típusú árverési eljárásnál az aukciós árat először csökkentik és utána ismét emelik mindaddig, amíg az az ajánlattevő nem nyer, aki kész a legtöbbet fizetni.

A szóbeli tárgyalást 2004. április 21-én tartották. A tárgyaláson a szabadalmas lényegileg a következő érvelést adta elő.

Az 1. igénypont szerinti önműködő árverési módszer számítógépes hálózaton működte-tett, automatizált rendszert igényel. Ha egy, az ESZE 52(2) szakasza szerinti esetet a technika állására való utalás nélkül kell megítélni, miként ezt a T 931/95 sz. döntés állítja, az igénypont hardverkomponenseinek nem kell újaknak lenniük ahhoz, hogy a módszer műszaki jellegű legyen. Minthogy az eseti jog szerint egy készülék szabadalmazható lehet akkor is, ha üzleti vonatkozású információt dolgoz fel, egy műszaki jellemzőkkel rendelkező megfelelő módszer nem zárható ki az 52(2) szakasz alapján a szabadalmazásból. Ezért a bejelentők számára lehetővé kell tenni, hogy egy szabadalmazható készülék alkalmazását igényeljék.

A feltalálói tevékenységgel kapcsolatban a szabadalmas azzal érvelt, hogy a találmány nem csupán egy ismert árverezési módszer automatizálása, mert az árverezési elvek újak. Ha az árverést a javasolt úton folytatják le, az anélkül végezhető el, hogy a résztvevőknek online kellene ajánlatokat tenniük. Ez megoldotta a technika állásából ismert azon műszaki

problémát, hogy az ajánlattevők által használt hálózaton belül nincs egyidejűség. A megoldás műszaki, mert a számítógépbe új adatok bevitelét igényli. Így a jelen eset különbözik attól, amellyel kapcsolatban a T 931/95 sz. döntést hozták, mert olyan árverési szabályokat fejlesztett ki, amelyekkel le lehet küzdeni az ismert aukciós számítógép műszaki hátrányait.

A szabadalmas kérte, hogy a tanács helyezze hatályon kívül a megtámadott határozatot, és engedélyezzen szabadalmat a 2002. december 16-án benyújtott főkérelem vagy valamilyik segédkérelem alapján.

A tanács a szóbeli tárgyalás végén kihirdette döntését.

A tanácsnak először azt kellett vizsgálnia, hogy az igénypontok szabadalmazható találmányokra vonatkoznak-e. Ahhoz, hogy egy találmány szabadalmazható legyen, az ESZE szerint műszaki jellegűnek kell lennie. Ennek vizsgálatához fejlesztették ki a korábbi joggyakorlatban az ún. „hozzájárulási megközelítést”, amelynek az képezi az alapját, hogy egy találmány csak olyan esetben szabadalmazható, amikor egy a szabadalmazásból nem kizárt területen hozzáad valamit a technika állásához. Azt, hogy ilyen hozzájárulás fennforog-e, csak az újdonság, illetve a feltalálói tevékenység vizsgálatának keretében lehet megállapítani. A hozzájárulási megközelítés tehát bizonyos mértékig elébe vág a szabadalmazhatóság érdemi vizsgálatának. Az ESZE azonban nem tartalmaz erre vonatkozó javaslatot.

A vizsgált esetben a főkérelem szerinti berendezési igénypontban található jellemzőket, vagyis a „szerverszámítógépet”, a „kliensszámítógépet” és a „hálózatot” a Fellebbezési Tanács egyértelműen műszaki jellegűnek találta, és ezért – ellentétben az elővizsgálati osztállyal – arra a következtetésre jutott, hogy a 3. igénypont szerinti berendezés az ESZE 52. szakaszának (1) bekezdése szerint találmányt képvisel.

Ez a következtetés nincs összhangban a T 931/5 sz. döntés alábbi megállapításával: „Egy módszernek egy olyan vonása, amely tisztán nem műszaki célra és/vagy tisztán nem műszaki információ feldolgozására szolgáló műszaki eszköz alkalmazására vonatkozik, nem ad szükségszerűen műszaki jelleget egy ilyen módszernek.”

A tanács ugyanakkor leszögezte, hogy a hozzájárulási megközelítés szempontjából nincs szükség annak vizsgálatára, hogy az igényelt tárgy találmány-e az 52(1) szakasz értelmében.

Az 1. igénypont ugyanazokat a műszaki jellemzőket tartalmazza, mint a 3. igénypont, de kérdéses, hogy ezek a jellemzők műszaki célt szolgálnak-e. A Vizsgálati Irányelvek (C-IV, 2.3.6. utolsó előtti bekezdés, második mondat) szerint arra a következtetésre lehetne jutni, hogy az 1. igénypont szerinti találmány nem műszaki jellegű, és így az ESZE 52. szakaszának (1) bekezdése szerint nem szabadalmazható, mert a műszaki elemek, így a számítógép és a hálózat nem műszaki, hanem ajánlatinformációk feldolgozására szolgálnak. A tanács azonban azon a véleményen volt, hogy az ESZE nem szolgáltat alapot ahhoz, hogy különböző igényponti kritériumok esetében eltérő mértéket lehessen alkalmazni. Ezért az eljárási igénypont műszaki jellegét is elismerte annak teljes tudatában, hogy a „találmány” fogalom ilyen tág értelmezése olyan tevékenységeket és eljárásokat is felöllelhet, amelyek műszaki jellege könnyen kétségbe vonható.

Így a tanács elismerte az összes igénypont elvi szabadalmazhatóságát, amivel teljesen eltért a szabadalomképesség vizsgálatára használt hozzájárulási megközelítéstől.

Az elővizsgálati eljárásban az igénypontok újdonságát nem vitatták, ezért a tanács csak a feltalálói tevékenységet vizsgálta. Itt a jelenlegi joggyakorlatnak megfelelően ahhoz az alap-tételhez tartotta magát, hogy a feltalálói tevékenységet csupán olyan jellemzőkkel kapcsolatban kell vizsgálni, amelyek a találmány műszaki jellegéhez hozzájárulnak. Ezt az alapelvet a tanács következetesen alkalmazta. Így azokat a jellemzőket, amelyek a találmány műszaki jellegét adják, nevezetesen a szerverszámítógép, a kliensszámítógép és a hálózat használatát mint ismert és a technika állásából kézenfekvő jellemzőket ítélte meg.

A szabadalmas a feltalálói tevékenységet különösen abban látta, hogy a technika állásából ismert árverezési eljárást önműködővé és késedelem nélkülivé alakította. Ezt az érvelést a tanács nem fogadta el azzal az indokolással, hogy „eljárési lépések, amelyek egy ismert üzleti elv megváltoztatásából állnak, és arra szolgálnak, hogy egy műszaki feladatot megkerüljenek ahelyett, hogy azt műszaki eszközökkel oldanák meg, nem járulhatnak hozzá az igényelt tárgy műszaki jellegéhez”. Ezért a találmányt egy holland aukciónak az ajánlattevők távollétében történő lebonyolítása egyszerű automatizálásának tekintette.

A vizsgálandó találmány műszaki megfontolásokon alapuló egyetlen jellemzőjeként a tanács az aukciós ár egymást követő emelését tekintette abból a célból, hogy az azonos kívánt árat megadó ajánlattevők között a legmagasabb árat lehessen megállapítani. Ez a jellemző azonban nem elégíti ki a feltalálói tevékenységet, mert rutinszerű programozásról van szó, amelynek a megoldása szakember számára kézenfekvő.

Az a szabály, hogy a feltalálói tevékenység vizsgálatakor csupán olyan jellemzőket vizsgálnak, amelyek hozzájárulnak a találmány műszaki jellegéhez, megfelel az Európai Szabadalmi Hivatal által a feltalálói tevékenység vizsgálatakor alkalmazott gyakorlatnak. A tanács is ezt az elvet alkalmazta. Ez arra tekintettel, hogy az ESZE szerint a találmányoknak műszaki jellegűeknek kell lenniük, következetes és logikus. Ha ugyanis egy szabadalmazható találmánynak műszaki jelleget kell felmutatnia, nyilvánvaló, hogy magának a feltalálói tevékenységnek is műszaki jellegűnek kell lennie, mert különben a „találmány” fogalmából kiindulva nem beszélhetnénk feltalálói jellegről. Minthogy egy találmánynak újnak kell lennie és feltalálói tevékenységen kell alapulnia, egyértelmű, hogy végül is egy nem kézenfekvő új hozzájárulást kell adnia a technika állásához. A feltalálói tevékenység vizsgálatakor azonban a tanács mind a négy igénypont kapcsán a feltalálói tevékenység hiányát állapította meg, és emiatt végül a fellebbezést elutasította.

A döntés alapján az a következtetés vonható le, hogy a tanács alacsony követelményeket támasztott annak megállapításakor, hogy a találmány műszaki jellegű és így szabadalomképes-e, viszont magas követelményeket támasztott a klasszikus szabadalmazási követelmények, vagyis az újdonság és a feltalálói tevékenység vizsgálatakor. A döntés tehát azt mutatja, hogy nem megalapozott a számítógépen alapuló találmányok szabadalmazhatóságát ellenzőknek az a félelme, hogy a műszaki jelleg elismerése utat nyit az alacsony színvonalú

találmányok szabadalmazásának. A tárgyalt döntés is bizonyítja, hogy ismert folyamatok rutinszerű programozása nem alapozza meg a feltalálói tevékenységet.

A döntésből az is világosan kiolvasható, hogy először azt kell vizsgálni: szabadalomképes találmányról van-e szó, vagyis a találmány műszaki jellegű-e, és utána kell vizsgálni az újdonságot, a feltalálói tevékenységet és esetleg az ipari alkalmazhatóságot. A feltalálói tevékenység vizsgálatakor pedig csak azokat a jellemzőket kell figyelembe venni, amelyek hozzájárulnak a találmány műszaki jellegéhez.

A vizsgált döntésből levonható következtetéseket a számítógépekkel kapcsolatos európai irányelv tervezetének átszövegezésekor is érdemes lehet figyelembe venni.